

Marcin Janakowski

Inwentarz kościoła parafialnego w Chlewiskach z lat 1865-1866

Z Dziejów Regionu i Miasta : rocznik Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego w Skarżysku-Kamiennej 6, 119-151

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Materiały

Marcin Janakowski

Skarżysko-Kamienna – Lublin

Inwentarz kościoła parafialnego w Chlewiskach z lat 1865–1866

Materiały pozostałe po działalności Gubernialnego Rządu Radomskiego, znajdujące się do dziś w zdecydowanej większości w Archiwum Państwowym w Radomiu, są często niezastąpionym źródłem informacji o dziejach regionu oraz relacji urzędowych Królestwa Polskiego. Badając poszczególne jednostki natrafić można na dokumenty wyjątkowo wartościowe. Takie właśnie materiały zawierają *akta dotyczące funduszków kościelnych w Chlewiskach*¹ z lat 1865–1866. Obok prezentowanych tam spraw związanych z procesem licytacji i rozdzielenia dóbr spadkowych po księdzu proboszczu parafii Chlewiska Józefie Frydrychu, znajdujemy sporządzony w październiku 1864 roku inwentarz kościoła parafialnego w Chlewiskach wraz z opisem wszystkich dóbr doń należących. Rękopiśmienny inwentarz sporządzony został w formie raportu o stanie kościoła i jego uposażenia dla obejmującego parafię księdza Michała Tarchalskiego. O okolicznościach śmierci księdza Józefa Frydrycha pisał w swojej pracy znany i ceniony regionalista ks. Jan Wiśniewski. Opisując wydarzenia z powstania styczniowego w ziemi radomskiej wspominał również o Chlewiskach, gdzie miał rozegrać się „okropny tragizm”.

¹ AP Radom/ Rząd Gubernialny Radomski 58/45/o/5578 – Fundusz kościoła w Chlewiskach na lata 1865–1866, p. 6-39.

Cytując za ks. Wiśniewskim, „Miejscowy proboszcz ks. Józef Frydrych, ciągle nagabywany przez Moskali, przerażony przez organistę nową wiadomością, że Moskale idą, że go aresztować będą, skończył życie tragicznie, mając lat 64”². Następca zmarłego plebana sprawował funkcję proboszcza do roku 1877, w którym zakończył życie³. Sporządzanie inwentarzy dla obejmujących parafię księży było wówczas wymaganym standardem, dla kościoła w Chlewiskach znamy takowy z maja 1832 r. sporządzony dla obejmującego probostwo ks. J. Frydrycha. Ten i odnalezione w wyniku prowadzonej kwerendy wcześniejsze oraz późniejsze inwentarze autor planuje opublikować w zbliżonej do niniejszej formie.

Wartość badawcza prezentowanego inwentarza jest zdecydowanie wysoka. Wynika to po pierwsze z różnorodności informacji tam zawartych, które mogą znaleźć się w kręgu zainteresowania szerokiego grona historyków i regionalistów. Ponadto jest to drobny krok w kierunku sporządzenia monografii Chlewisk, więc także i parafii mającej tam swoją siedzibę. Dotąd nie powstała praca, która naukowo i możliwie całościowo zajęłaby się historią tej niezwykle interesującej miejscowości, której początki sięgają najpewniej końca XIII wieku⁴. O kościele i parafii chlewiskiej kilka drobnych i rozproszonych tekstów publikował ks. Waldemar Gałązka, będący jednocześnie jednym z najlepiej zorientowanych w tym temacie badaczy⁵.

Inwentarze kościołów parafialnych stanowią nieocenione źródła, na podstawie których prowadzić można badania nad społecznością lokalną, zwłaszcza aspektami gospodarczymi parafii/plebanii i życiem religijnym. Ich wartość, jako źródła historycznego, wynika z masowości sporządzania, bogactwa faktografii, a przede wszystkim z dużej wiarygodności, były bowiem sporządzane dla celów wewnętrznych. Wyłaniają się z nich stosunki społeczne, rozwarstwienie ludności

² J. Wiśniewski, *Udział księży z diecezji sandomierskiej w powstaniu styczniowym 1863*, Radom 1927, s. 31.

³ J. Wiśniewski, *Dekanat konecki*, Radom 1913, s. 44.

⁴ Wstępem do opracowania monografii może być praca: W. Gałązka, M. Głuch, S. Kozioł, L. Wąsik, *Nasza Gmina Chlewiska. Próba opisanie gminy Chlewiska*, Chlewiska 2014.

⁵ Krótkie artykuły autorstwa ks. W. Gałązki o charakterze historycznym, dot. Chlewisk znajdują się w czasopiśmie regionalnym „Kronikarz Chlewiski. Kwartalnik społeczno-kulturalny Gminy Chlewiska”, 1 (2008), 1 (2009), 2 (2009), 1 (2010); *Terytotium parafii Chlewiska na przestrzeni wieków*, „Kronika Diecezji Radomskiej”, 10 (2001), s. 250-258.

parafialnej, osadnictwo na terenie parafii, kultura materialna, zwłaszcza architektura i wyposażenie wnętrza⁶.

Źródła świadczące o istnieniu parafii Chlewiska prowadzą do akt kamery apostolskiej z 1306 roku, która zawiera informacje o istniejącej parafii Chlewiska i jej plebanie Lasocie. Jeżeli źródło watykańskie informuje nas o takim fakcie, datę powstania ośrodka parafialnego należy cofnąć do wieku XIII. Trzynastowieczny kościół pod wezwaniem św. Stanisława znany był także polskiemu kronikarzowi Janowi Długoszowi, który mylnie wiązał go z Piotrem Duninem Włostowicem i jego wielką akcją fundacyjną na terenie Królestwa Piastów. Od początku Chlewiska należały do potężnego rodu Odrowążów, którzy dziedzicząc owe dobra poczęli z czasem pisać się Chlewickimi. Z tą gałęzią Odrowążów związana jest do końca XVIII w. historia parafii i klucza dóbr⁷. Następnymi właścicielami Chlewisk byli Potkańscy oraz Sołtykowie, którzy troszczyli się także i o kościół, czego pamiątki widoczne są do dziś. Pełniejsze informacje dotyczące parafii i kościoła w Chlewiskach przynosi dopiero monumentalne dzieło „Liber Beneficorum dioecesis Cracoviensis”, powstałe na przełomie 1450 i 1470 r. Zawarte tam informacje dają nam możliwość zarysowania zasięgu parafii chlewiskiej, w której skład wchodziło wówczas 13 wsi⁸. Wiek XVI był prawdopodobnie najlepszym zarówno dla kościoła jak i właścicieli Chlewisk. Dzięki badaniom Adolfa Pawińskiego, możemy przedstawić mapę parafii chlewiskiej na okres drugiej połowy XVI w. Wedle spisu z 1569 była jedną z 58 parafii w powiecie radomskim, składała się z 13 wsi wobec 505 w całym powiecie⁹. Niewielkie zmiany

⁶ Por. J. Pielas, *Inwentarz wsi Nieświn i poddanych ze wsi Paruchy z 1745 roku*, „Rocznik Oddziału PTH w Skarżysku-Kamiennej”, 5, 2014, s. 107-118; J. Muszyńska, *Lustracje i inwentarze królewskich województwa sandomierskiego z XVI-XVIII wieku*, [w:] *Dzieje Kielecczyzny w historiografii Polski Ludowej. Baza źródłowa*, cz. 1, red. Z. Guldon, M. B. Markowski, Kielce 1987, s. 95-114, gdzie omówienie i przegląd literatury dotyczącej wartości źródłowej inwentarzy.

⁷ Zob. S. Litak, *Kościelne podziały w radomskim w XVI-XVIII w.*, [w:] *Historia społeczno-religijna okresu wczesnonowoczesnego*, Radom 1996 (seria: *Radom i region radomski w dobie szlacheckiej Rzeczypospolitej*, t. 2), s. 7-20.

⁸ *Liber beneficiorum dioecesis cracoviensis nunc primum e codice autographo editus*, [w:] *Joannis Długossii Senioris Canonici Cracoviensis Opera Omnia*, wyd. A. Przeździecki, t. VIII, Kraków 1864, s. 518-520.

⁹ A. Pawiński, *Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym*, t. 3, Warszawa 1886, s. 314.

zachodziły na tym terenie w wieku XVII. Obszar parafii dotknąć mogła w pewien sposób kampania Guzowska 1607 roku, a następnie II wojna północna, zwana Potopem Szwedzkim. Nie wiemy czy i jak wówczas ucierpiał kościół parafialny. Świątynia była przebudowywana wielokrotnie i dostosowywana do nowych potrzeb. Wiadomo, że w roku 1611 dokonał poważnych modernizacji Wawrzyniec Odrowąż Chlewicki, podobnie jak i jego syn Mikołaj, wielki dobroczyńca chlewiskiego kościoła¹⁰. Kolejne poważne zmiany nadeszły prawdopodobnie dopiero w kolejnym stuleciu. W roku 1777 dokonano ponownej przebudowy kościoła, której efekty przypominają stan obecny. Wedle spisu ludności diecezji krakowskiej sporządzonego w roku 1787, parafia chlewiska była 16. co do liczebności dusz parafią w powiecie radomskim, na ogólną liczbę 58. Składała się z 1776 dusz, z czego 1690 stanowili katolicy¹¹. Dobra chlewiskie w roku 1804 trafiły w ręce rodziny Sołtyków, którzy posiadali je aż do wywłaszczenia, będącego wynikiem represji po powstaniu listopadowym¹². W II połowie XIX w. parafia chlewiska, znajdując się w dekanacie koneckim liczyła około 5 tysięcy dusz, dokładną liczbę 5053 podaje *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego*¹³. 6 stycznia 1912 r. powołano komisję do spraw rozbudowy kościoła, prowadzonej wedle projektu warszawskiego architekta Juliana Lisieckiego. Wynik tego przedsięwzięcia przedstawił w przygotowanym w 1913 r. opisie kościoła w Chlewiskach, ks. Jan Wiśniewski¹⁴. Dalsze losy parafii i kościoła nie odbiegały od okolicznych miejscowości, a sama parafia traciła na znaczeniu. Z tego powodu zainteresowania badaczy kończą się zwykle symbolicznie na roku 1918.

Wydawnictwa źródłowe są dla autorów zawsze poważnym wyzwaniem, gdyż wiąże się z nimi szereg dylematów natury technicznej oraz merytorycznej. Istotną pomocą jest instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI w. do poł. XIX w. autorstwa Kazimierza Lepszego¹⁵,

¹⁰ J. Wiśniewski, *Dekanat konecki*, s. 36.

¹¹ J. Kleczyński, *Spis ludności diecezji krakowskiej z roku 1787*, „Archiwum Komisji Historycznej”, t. 7, s. 407.

¹² M. Czepe, E. Orman-Michta, *Stanisław Sołtyk*, [w:] PSB, t. XL, s. 424-431.

¹³ Red. F. Sulimierski, B. Chlebowski, W. Walewski, *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, t. 1, Warszawa 1880, s. 582-584.

¹⁴ J. Wiśniewski, *Dekanat konecki*, s. 42.

¹⁵ K. Lepszy, *Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI w. do poł. XIX w.*, Warszawa 1953, passim.

nie zawsze jednak daje ona odpowiedzi na nurtujące pytania. Niekiedy badacz jest zmuszony zastosować wypracowane przez siebie metody, wynikające ze swoistej intuicji i specyfiki opracowywanego materiału. W przypadku inwentarzy kościelnych problem mogą stanowić licznie występujące, specjalistyczne i właściwe jedynie dla tej przestrzeni określenia. Autor świadomie zrezygnował z wyjaśniania wszystkich pojęć, których definicje łatwo odnaleźć w leksykonach i słownikach specjalistycznych. Kilka zdań objaśnień poświęcono, w formie przypisów dolnych, pojawiającym się w tekście postaciom i przedmiotom o szczególnym znaczeniu dla zrozumienia tekstu. Drugim wymagającym wyjaśnienia problemem jest kwestia ujednolicenia pisowni, gramatyki i interpunkcji. Prezentowany poniżej inwentarz posiada stosunkowo jednorodną gramatykę i ortografię, specyficzną dla połowy XIX w. Uwspółczesnienie języka nie będzie więc ingerencją w charakter poszczególnych części opracowywanego źródła, a i sama specyfika inwentarza nie niesie za sobą konieczności oddania oryginalnej pisowni czy gramatyki, jak w przypadku źródeł literackich. Forma, treść i kolejność prezentowanego inwentarza pozostaje w pełnej zgodności z oryginałem.

Niniejszy inwentarz opublikowany został na podstawie jednostki archiwalnej: AP Radom/ Rząd Gubernialny Radomski 58/45/o/5578 – Fundusz kościoła w Chlewiskach na lata 1865–1866.

**Inwentarz Stanu Kościoła i Plebanii w Chlewiskach
w Powiecie Opoczyńskim Guberni Radomskiej
Dekanatu Szydłowieckiego
spisany dnia 16/28 października 1864 roku**

Działo się na gruncie plebanii Chlewiska
dnia 16/28 października 1864 roku

Inwentarz

Stan kościoła i plebanii Chlewiska w powiecie opoczyńskim, okręgu i dekanacie szydłowieckim, guberni radomskiej, diecezji sandomierskiej, po śmierci księdza Józefa Frydrycha, byłego proboszcza w Chlewiskach, na rzecz teraźniejszego proboszcza w Chlewiskach, księdza Michała Tarchalskiego. Z mocy upoważnienia naczelnika powiatu

opoczyńskiego z dnia 8/16 października roku bieżącego, N. 18144, wydanego na zasadzie rozporządzenia Biskupa Diecezji Sandomierskiej z dnia 16/28 czerwca 1864 roku N. 865, spisany jest, przez księdza Kaspra Barabasza Dziekana Dekanatu Szydłowieckiego, łącznie z Antoniemskim Józefem Wójtem gminy Szydłowiec i delegowanych w przytomności członków dozoru kościelnego parafii Chlewiska. Najprzód przystąpiono do opisanie Kościoła jak następuje...

I Kościół

1. Kościół

Pod tytułem Stanisława Biskupa Krakowskiego Męczennika fundowany w roku 1211 lecz przez kogo, nie jest wiadomym, cały z fundamentów murowany z kamienia w figurze krzyżowej, w połowie od Wielkiego Ołtarza sklepiony, w drugiej zaś podsiebitka¹⁶ z tarcic, gontem kryty, na środku dachu kopuła w złym stanie, w tej dzwonek sygnaturką zwany, w stronie południowej kruchta¹⁷ murowana pod gontem w roku 1861 przez Jaśnie Wielmożnego Krygiera Dziedzica dóbr Rzuców¹⁸ wybudowana, do niej drzwi żelazne z okuciem, posadzką kamienną, w kruchcie przeforsztowanie¹⁹ z tarcie na skład katafalku i lichtarzy, z drzwiami podwójnymi i okutymi, okienek żelaznych z kratami dwa, z kruchty wejście do Kościoła drzwiami szalowanymi z okuciem. Ze strony zachodniej drzwi wielkie podwójne szalowane z okuciem, potrzebujące reperacji. Okien jedenażcie potrzebujących reperacji. Posadzka w całym kościele z kamienia kostkowego w dobrym stanie. Z zewnątrz kaplicy Św. Anny, od strony wschodniej we framudze znajduje się statua Matki Boskiej, z masy, w tej dwie latarnie do oświetlenia funduszem parafian, na osobach dwie korony z imitacji pereł. Mury

¹⁶ Podsiebitka – sufit/strop najczęściej pokryty bitą trzcina zabezpieczoną i wybieloną wapnem.

¹⁷ Kruchta – część kościoła, przedsionek usytuowany przed głównym lub bocznym wejściem, dawniej nazywany babińcem.

¹⁸ Wojciech Krygier (1800–1853) – polski metalurg, przedsiębiorca, właściciel dóbr Rzuców w parafii Chlewiska. Wraz z małżonką wielokrotny darczyńca kościoła parafialnego i jeden z głównych pracodawców regionu. Pochowany na cmentarzu chlewiskim.

¹⁹ Przeworsztowanie – przepięczenie.

kaplicy „Matki Boskiej” popękane i ankrami żelaznymi zamocowane kosztem parafian.

2. **Ołtarz Wielki**

Mieści w sobie obraz Św. Stanisława Biskupa Krakowskiego Męczennika, na płótnie malowany, obok którego ozdoby malarskie, mensa²⁰ marmurowa z kamienia, relikwie w mensie, na tabernakulum statua Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny, gradusy²¹ dwa z kamienia ciosanego.

3. **Ołtarz Drugi**

Na prawej stronie nawy jest ołtarz mieszczący w sobie wyobrażenie Świętej Barbary Panny Męczenniczki, na płótnie malowany brązem pobielanym i wyzlacany ozdobami, w ramach złotem malarskim wydaje się imitacja koralu szklanych. Mensa przy tymże ołtarzy mutowana w kształcie owalnym urządzona, relikwie w mensie, gradus kamienny, na ołtarzu kanony²².

4. **Kaplica**

Mieszcząca w sobie ołtarz z wyobrażeniem Św. Anny, na obrazie płóciennym z sukienką drewnianą, srebrem malarskim ozdabianą, nad głowami wizerunku trzech osób korony z blachy pobielaney, ramy na obrazie drewnianym z pozłotą malarską, na mensie postument drewniany ordynaryjny pod lichtarze. Mensa murowana, w tej mieszczą się relikwie, gradus kamienny. Naprzeciw tej kaplicy, po lewej stronie znajduje się kaplica.

5. **Kaplica**

W której w ołtarzu w niższej kondygnacji obraz Matki Boskiej Różańcowej, ozdobiony imitacją perełek jednej nitki większych a czterech nitek mniejszych, w wyższej kondygnacji znajduje się obraz z wyobrażeniem Pana Jezusa ukrzyżowanego. Cały ołtarz drewniany

²⁰ Mensa – wierzchnia deska ołtarza lub wierzchnia deska na komodach w zakrystii.

²¹ Gradus – stopień schodowy, w odniesieniu do kwestii kościelnych – stopień ołtarzowy.

²² Rejestr oddzielnych części Pisma Świętego uznanych przez kościół katolicki. Pisma święte zebrane w jeden rejestr, który zwano Kanonem dając tym znać, że jest to zbiór praw i norm.

ozdobiony złotem malarskim, w pierwszej kondygnacji dwa słupy drewniane, obok których sześć statui wyobrażających różnych świętych. Mensa murowana, relikwie w mense a na ołtarzu kanony znajdują się, gradus kamienny. Postępując po lewej stronie z tej kaplicy ku ołtarzowi wielkiemu jest: ołtarz.

6. Ołtarz

Z wyobrażeniem św. Józefa w sukience drewnianej, złotem malarskim ozdobionej. Obraz ten z ramami farbą malarską złożony w murze jest wstawiony. Mensa przy tymże ołtarzu wmurowana w kształcie owalnym. Relikwie w mense, na ołtarzu, gradus kamienny. Pomiędzy tym ołtarzem a kaplicą NMP Różańcowej umieszczona ambona.

7. Ambona

Drewniana, farbą i złotem malarskim ozdobiona, wewnątrz tej wyobrażenie „pastor bonus”²³. Przy kaplicy Matki Boskiej z lewej strony prezbiterium, ku wielkiemu ołtarzowi znajduje się.

8. Zakrystia

Murowana, z kamienia cała sklepiąca, posadzka z kamienia, o jednym oknie z kratą żelazną, w tej mieszczą się trzy szafy stojące i jedna szafa z szufladami wzdłuż zakrystii urządzona, na zachowanie aparatów kościelnych służąca. Drzwi zakrystii żelazne z okuciami, skrzynia modrzewiowa na światło z okuciem.

9. Chrzcielnica

W sposobie wazonu owalnie w kamieniu piaskowym wykonana, na filarze pęknięta i obręczą żelazną w miejscu pęknięcia obwiedziona, wewnątrz tej kociołek miedziany a z wierzchu tablatura²⁴ drewniana z prętem żelaznym, okucie potrzebuje reperacji.

10. Chór

Nad wielkimi drzwiami kościoła wzniesiony na dwóch słupach drewnianych wsparty, do którego wchód po schodach drewnianych,

²³ Z łac. „dobry pasterz”

²⁴ Tablatura – ozdobna tafla/plyta, oprawiona w ramkę zasłaniająca otwór

z drzwiami okutymi. Na chórze organ sześciogłosowy w roku 1860 przez JW. Krygier właściciela dóbr Rzuców wyrestaurowany.

11. **Groby**

Wewnątrz kościoła w fundamentach znajdują się groby sklepione, z tych pierwszy przed wielkim ołtarzem zamurowany i posadzką kamienną zakryty, drugi w kaplicy Świętej Anny, a trzeci w kaplicy Matki Boskiej, dwa ostatnie z przykryciami kamiennymi z antabami²⁵ żelaznymi.

12. **Kropielnica**

Przy wchodzie do kościoła obydwoma drzwiami znajdują się dwie kropielnice, w stojących kamieniach wykute.

13. **Dzwonnica**

Ku stronie północnej murowana z bramą drewnianą z okuciem mieści w sobie dzwonów trzy, wierzch w złym stanie gontem kryty potrzebuje reperacji, mury popękane.

14. **Cmentarze**

Pierwszy koło kościoła całkowicie murem obwiedziony, potrzebuje reperacji, 3 furtki okute. Drugi cmentarz grzebalny w polu za wsią na wschód, murem kamiennym obwiedziony, brama i furtki sztachetowe żelazne z okuciem. Na cmentarzu tym statua św. Jana Nepomucena i w środku krzyż drewniany.

²⁵ Antaba – rękojeść, rączka, ucho, rękojmia, klamka, żelazne wiązanie pudełka.

II

Inwentarz sprzętów i aparatów kościelnych

N.		sztuki	funty	wartość	
				rubli	kop.
<u>W srebrze</u>					
15	Monstrancja srebrna na postumencie owalnym, w kolumny częścią wyłaczane w kształcie wieży, roboty filigranowej, w około melchizedek ²⁴ promienie wyłaczane, a nad tym statua Matki Boskiej, na wierzchu monstrancji krzyż z dwoma osóbkami (potrzebuje reperacji i brak jednej gałki)	1	.	54	.
16	Kielichy z patyną srebrną wewnątrz wyłaczane (potrzebują restauracji)	2	.	13	50
17	Kielichy z patyną roboty filigranowej wewnątrz wyłaczane	2	.	10	80
18	Puszka do zachowania najświętszego sakramentu z przykrywkami i dwoma osóbkami na wierzchu oraz z krzyżykiem mosiężnym, z welonami dwoma zielonym i pąsowym (potrzebuje reperacji)	1	1,5	18	.
19	Puszka do chorych w formie tabakierki z blachy srebrnej	1	6/32	.	60
20	Krzyż z postumentem srebrnym na Wielkim Ołtarzu	.	.	9	.
Razem				105	90
<u>W cynie, kompozycji spiżu i żelazie</u>					
21	Lichtarzy cynowych z postumentami na czterech w stanie złym	12	120	14	40
22	Lichtarzy cynowych bryzowanych na trzech nóżkach	8	80	9	60
23	Lichtarzy mniejszych o trzech nóżkach gładkich	8	56	6	45

²⁴ Melchizedek – część składowa monstrancji będąca metalową oprawką, która „przytrzymuje” Najświętszy Sakrament wystawiony w monstrancji.

N.		sztuki	funty	wartość	
				rubli	kop.
24	Lichtarzy mniejszych o trzech nóżkach gładkich	2	6	.	72
25	Lichtarzyków stołowych	2	1	.	12
26	Lichtarz żelazny pod paschał	1	.	.	60
27	Tacek cynowych do ofert	2	2	.	24
28	Tacka cynowa z dwoma ampułkami	1	.	1	.
29	Faskulców ²⁵ cynowych do olea sacra ²⁶	3	1	.	12
30	Krzyży cynowych używanych do nabożeństwa	2	.	.	90
31	Krzyży ołtarzowych cynowych	3	.	1	35
32	Krzyż z wyobrażeniem z cyny na drzewie używany przy procesji	1	.	.	60
33	Krzyż na kościele żelazny	3	.	2	40
34	Lampierzy cynowych nieużytecznych	3	21	2	2,5
35	Lampa blaszana biała przed wielkim ołtarzem	1	.	22	50
36	Dzwonów na dzwonnicy trzy z tych jeden do centaurów 15 drugi -- -- 4 trzeci -- -- 3 ważące	3	2200	330	
N.		sztuki	wartość		
			Rubli	Kop.	
37	Dzwonek przy zakrystii z paskiem	1	.	90	
38	Sygnatura wieży kościelnej ważąca ft. 40	1	6	.	
39	Dzwonków ołtarzowych	6	.	67,5	
40	Forma do opłatków dobra	1	3	60	
41	Forma do opłatków zła	1	1	80	
42	Żelazko do wykrawania komunikantów złe	1	.	12	
43	Zacheuszków do poświęcania Kościoła	12	.	18	
44	Trybularz ²⁷ z łódką z nowego srebra	2	9	.	

²⁵ Faskulec – miseczka.

²⁶ Z łac. święte oleje.

²⁷ Trybularz – rodzaj kadzielnicy.

N.		sztuki	wartość	
			Rubli	Kop.
45	Naczynie czyli puszka do noszenia Najświętszego Sakramentu do chorych platerowana	1	3	45
46	Naczynie do olejów świętych polerowane	1	3	60
47	Kłódek do kościoła	4	.	40
<u>W Miedzi i Mosiądzu</u>				
48	Kociołek na wodę święconą z prętem żelaznym	1	.	75
49	Kociołek w Chrzcielnicy bez pręta, zagięty u wierzchu	1	.	90
50	Kotłów miedzianych do bębnienia bez skór	2	9	.
51	Pacyfikał ²⁸ miedziany połączony z relikwiami	1	2	70
52	Dzwonków mosiężnych do santissimum ²⁹ na dwóch laskach	8	.	60
53	Trybularz mosiężny pobielany z laską cynową	2	.	30
54	Krucyfiks mosiężny z wyobrażeniem	1	.	40
55	Kubek mosiężny z uchem do wody w zakrystii	1	.	20
56	Puszka mosiężna pobielana do Hostii	1	.	5
57	Kielich z patyną pękniętą mosiężny wyłaczany	2	5	.
<u>W Drzewie</u>				
58	Lichtarzy drewnianych różnego kalibru	25	7	50
59	Szafa w zakrystii z szufladami, zła	1	2	25
60	Szafek stojących w zakrystii, złe	3	1	50
61	Ławek kościelnych	6	9	.
62	Ławek prostych	2	.	15
63	Taboretów, złych	2	.	15
64	Krzesło materią czerwoną podartą obite	1	.	15
65	Konfesjonał	1	1	5
66	Krzyży z wyobrażeniem	4	1	20
<u>W Szkle</u>				
67	Ampulek ołtarzowych par	4	.	6
68	Lusterko w zakrystii	1	.	15
69	Żyrandol ośmioświeczny przed Wielkim Ołtarzem	1	21	.

²⁸ Pacyfikał – krzyż dawany wiernym przez kapłana do ucałowania.

²⁹ Najświętszy Sakrament.

N.		sztuki	wartość	
			Rubli	Kop.
70	Naczynie do soli przy chrzcie	1	.	30
71	Latarnie z rękojeściami	2	.	30
<u>W Aparatach Kościelnych</u>				
<u>Kolor biały</u>				
72	Ornat biały z materii francuskiej w kwiaty różne srebrne galonem srebrnym obszty z stułą i manipularzem ³⁰	1	7	50
73	Ornat biały atlasowy w kwiaty haftowane srebrne i złote (potrzebuje reperacji)	1	12	.
74	Ornat biały włóczkową robotą w różne kwiaty z wyobrażeniem Pana Jezusa ukrzyżowanego i matki boskiej ze stułą u manipularzem (potrzebuje reperacji)	1	7	50
75	Ornat biały z materii atlasowej w płomieniach galon w galon szychowy żółty obszty (niezdatny do użytku), z rekwizytami	1	2	70
76	Ornat biały krajkowy w deseń z kolumną czerwoną atlasową z rekwizytami w stanie złym	1	2	25
77	Ornat biały gradyturowy ³¹ , obszty galonem srebrnym w stanie złym	1	1	80
78	Ornat biały z materii, nędzą zwanej, szychem weneckim przerabianym, galonkiem włóczkowym obszty z rekwizytami (zły)	1	1	50
79	Ornat biały srebrny z materii, z wszystkimi rekwizytami (ofiary Jaśnie Wielmożnej Konstancji Hrabiny Sołtyk ³²	1	22	50
<u>Kolor czerwony</u>				
80	Ornat czerwony z materii francuskiej w srebrne pasy przerabiany z kolumną czerwoną jedwabną w różne kwiaty z rekwizytami	1	8	10

³⁰ Manipularz – rodzaj krótkiej stuły obejmującej lewą rękę księdza, odprawiającego mszę.

³¹ Gradyturowy – zrobiony z gredyturu, ciężkiego jedwabiu francuskiego.

³² Konstancja Helena z Moszczeńskich, od 1820 r. żona Romana hr. Sołtyka dziedzica Chlewisk i Pawłowa. W latach 1831–1832 aktywnie działała na rzecz utrzymania w rękach rodziny dóbr Chlewiska poddanych konfiskatom polistopadowym.

N.		sztuki	wartość	
			Rubli	Kop.
81	Ornat czerwony z materii aksamitnej w kwiaty złote przerabiany, galonkiem srebrnym wąskim obszyty, z rekwizytami	1	4	50
82	Ornat czerwony aksamitny galonkiem szychowym obszyty, zdobieniami rekwizytami (potrzebuje reperacji)	1	3	90
83	Ornat materii adamaszkowej z kolumną białą galonkiem szychowym białym obszyty z rekwizytami dobieranymi (do naprawy)	1	4	50
84	Ornat atlasowy w kwiaty z kolumną białą, taśmą zieloną jedwabną obszyty z rekwizytami w stanie średnim (do reperacji)	1	2	25
85	Ornat drugi atlasowy czerwony z kolumną białą w kwiaty taśmą jedwabną obszyty z rekwizytami w stanie miernym	1	2	25
86	Ornat czerwony atlasowy w kwiaty różnego koloru, taśmą jedwabną zieloną obszyty, z stułą i manipularzem (stan zły)	1	2	25
87	Ornat koloru różowego z kolumną białą taśmą włóczkową obszyty ze stułą i manipularzem	1	1	50
88	Ornat czerwony z podszewką jedwabną zieloną, z kolumną fioletową i obszyty galonkiem szychowym białym, z rekwizytami (z ofiary Anny Zawadzkiej)	1	6	.
89	Ornat czerwony z wszystkimi rekwizytami (z ofiary J.W. Krygier)	1	12	.
90	Ornat aksamitny karmazynowy, obszyty żółtym galonkiem, z rekwizytami kompletnymi (z ofiary Adelstein)	1	12	.
<u>Kolor zielony</u>				
91	Ornat zielony z kolumną takąż w galonek srebrny obszyty, w różne kwiaty, ze stułą i manipularzem (niezdatny do użycia)	1	5	40
92	Ornat aksamitny zielony z materii z rekwizytami (z ofiary J.W. Konstancji Hr. Sołtyk)	1	10	.
93	Ornat zielony z adamaszku w kwiaty półwełniane i półjedwabne, galonem żółtym obszyty z rekwizytami (1853)	1	3	.

N.		sztuki	wartość	
			Rubli	Kop.
94	Ornat zielony z adamaszku w kwiaty półwełniane i półjedwabne, galonem złotym obszyty z rekwizytami (1853)	1	3	.
<u>Kolor fioletowy</u>				
95	Ornat fioletowy z materii gradyturowej złotem przerabiany, z kolumną złotą atlasową w kwiaty obszyty galonkiem szychowym (w stanie dobrym) z rekwizytami	1	7	50
96	Ornat fioletowy gradyturowy w złote kwiaty atlasowe galonem złotym obszyty z rekwizytami (potrzebuje reperacji)	1	9	.
97	Ornat fioletowy gradyturowy z kolumną czerwoną kitajkową ³³ w kwiaty srebrne z rekwizytami dobraćanymi (w stanie złym)	1	4	50
<u>Kolor czarny</u>				
98	Ornat czarnego koloru materii gradyturowej w kwiaty przerabiane rekwizytami	1	9	.
99	Ornat koloru czarnego boki fioletowe kitajkowym galonkiem sztychowym i taśmą obszyty, z rekwizytami	1	3	.
100	Ornat czarny kitajkowy cały tasiemką obszyty (niezdatny do użycia, do zniszczenia)	1	.	45
101	Ornat aksamitny czarny z galonami srebrnymi z rekwizytami (z r. 1839)	1	2	70
<u>Dalmatyki</u>				
102	Dalmatyka koloru białego z materii francuskiej ze stułą i manipularzem	1	7	50
103	Dalmatyka koloru białego podobnie jak pierwsza ze stułą i manipularzem	1	7	50
104	Dalmatyka koloru czarnego z materii gradyturowej w kwiaty	1	7	50
105	Dalmatyka koloru czarnego z materii gradyturowej w kwiaty	1	7	50
106	Kapzałów ³⁴ do chorych trzy z tych jedna lepsza, druga mało użyteczna	3	.	45

³³ Kitajka – cienka, jedwabna tkanina pochodzenia wschodniego.

³⁴ Prawdopodobnie szata, w której kapłan udawał się do chorego.

N.		sztuki	wartość	
			Rubli	Kop.
<u>Kapy</u>				
107	Kapa materii francuskiej w kwiaty różne galonkiem złotym obszyta, astrachanią ³⁵ różową podartą podszyta (potrzebuje reperacji)	1	7	50
108	Kapa koloru fioletowego w kwiaty różowe, przerabiana galonkiem szychowym obszyta mająca szlak koloru białego, atlasowy podszewką różową płócienną, potrzebuje reperacji	1	5	40
109	Kapa koloru czerwonego gradyturowa z szkaplerzem materii srebrnej w paski i różnych kwiatów frandzulą ³⁶ jedwabną czarną w około szkaplerza, (potrzebuje naprawy)	1	4	5
110	Kapa aksamitna czerwona z szkaplerzem w kwiaty haftowane, boku za deseń z frandzulą jedwabną pasem materialnym u góry naszyta (zła)	1	1	50
111	Kapa aksamitna karmazynowa (z ofiary JW. Krygier 1839)	1	7	50
112	Kapa zielona z adamaszku w kwiaty półwełnianie i półjedwabne galonem żółtym obszyta (1852)	1	3	45
<u>Stuły i inne</u>				
113	Stuła z materii białej w złoty deseń ze srebrnym krzyżykiem (z ofiary Kurososkiej 1847 / zła)	1	.	15
114	Dwie stuły czerwone aksamitne (z ofiary Adelstein 1854)	2	1	.
115	Bursa do chorych (1837)	1	.	20
<u>Bielizna kościelna</u>				
116	Alb płóciennych starych	3	.	75
117	Alb płóciennych dobrych	7	8	40
118	Humerałów ³⁷ płóciennych	3	.	7,5
119	Korporałów ³⁸ starych	14	.	18

³⁵ Astrachan – futro ze skórek młodego barana astrachańskiego.

³⁶ Frandzula (frandzła) – bramowanie nitkami, sznureczkami wiszącymi.

³⁷ Humerał – biała chusta, okrywająca szyję i ramiona kapłana, przyodziewającego ornat.

³⁸ Korporał – chusta płócienna, która kładziona jest na ołtarzu pod kielich, patenę lub monstrancję.

N.		sztuki	wartość	
			Rubli	Kop.
120	Pasków mszalnych różnych	3	.	12
120	Tuwalnia ³⁹ muszlinowa zła	1	.	15
121	Tuwalnia różowa bawełniana, ma deseń	1	.	50
122	Puryfikaterzy ⁴⁰ starych	14	.	3
123	Obrusów starych nie wizytowych	8	.	75
124	Obrusów płóciennych dobrych	10	2	25
125	Ręczników płóciennych różnych	7	.	10
126	Komża muślinowa z koronkami	1	.	90
127	Umbraculum ⁴¹ krzyżowej roboty z włóczki z postumentem	1	1	.
128	Poduszek pod mszały	10	3	.
129	Antepedium ⁴² różnego koloru i roboty starych	3	.	45
130	Antepedium różnego koloru i roboty nowych	5	15	.
131	Biret	1	.	7,5
132	Baldachim adamaszkowy w żółty deseń	1	5	.
133	Dywanów różnych	7	21	.
134	Cerat na ołtarzach	5	2	25
135	Pas jedwabny kolorowy w pasy srebrne (z ofiary Głowackich z r. 1851)	1	2	.
Obrazy i chorągwie kościelne				
136	Obraz wielki na ścianie malowania włoskiego (ofiarowany przez JW. Hr. Sołtyk)	1	2	70
137	Obrazów za szkłem większych	14	6	30
138	Obrazów za szkłem mniejszych	9	.	67,5
139	Feretron ⁴³ z wyobrażeniem Matki Boskiej i św. Jacka	1	8	10
140	Feretron z wyobrażeniem Matki Boskiej z jednej a Św. Mikołaja i Pana Jezusa z drugiej strony	1	3	60

³⁹ Tuwalnia – rodzaj ręcznika, przez który kapłan trzyma monstrancję.

⁴⁰ Puryfikaterz - niewielkich rozmiarów kawałek białego materiału służący do czyszczenia naczyń liturgicznych.

⁴¹ Umbraculum – zasłona Najświętszego Sakramentu, wystawionego na ołtarzu.

⁴² Antepedium – ścianka frontowa od stołu ołtarza do jego stopni.

⁴³ Feretron – obraz święty w ramach, statua na podstawie do obnoszenia na procesji, ruchomy ołtarzyk.

N.		sztuki	wartość	
			Rubli	Kop.
141	Feretron z wyobrażeniem MB i Anioła Stróża	1	7	50
142	Feretron z wyobrażeniem MB i św. Tekli	1	7	20
143	Figura zmartwychwstania pańskiego	1	1	80
144	Chorągwi procesjonalnych różnych	13	9	30
145	Sztandarków	2	.	60
146	Katafalk z trumną do żałobnego nabożeństwa	2	.	75
<u>Księgi kościelne</u>				
147	Mszałów dużych dawnych dwa, z tych jeden dobry, drugi zniszczony	2	.	60
148	Mszał nowy wydania 1841	1	12	.
149	Mszałów żałobnych źle oprawionych	4	.	50
150	Agenda do ceremonii kościelnych czyli rytuale (stara)	1	.	30
151	Agenda także nowa	1	1	.
152	Agenda zmarłych	3	.	22
153	Ewangeliczka	1	.	7
154	Paczka książek w różnych materiałach i językach jako to polskim, łacińskim i włoskim	1	.	90
Wartość budowli kościelnych, dzwony oparkania cmentarzy z przybliżenia podana			7500 rub.	
<p>W ogóle razem wszystko: 8453 rub. 86,5 kop. Wyrażniej rubli srebrem osiem tysięcy czterysta pięćdziesiąt trzy kopiejek osiemdziesiąt sześć i pół, która to suma przez nas znawców do tego czynu przysięgłych, podług naszej wiadomości uznana i ustanowiona za rzetelność, podpisujemy⁴⁴.</p>				

⁴⁴ Podpis własnoręczny złożył Łukasz Grzedziński, trzema krzyżykami podpisali się: Olszyna Marcin, Wietki Antoni, Kasprzyk Jan.

III

Opis dokumentów i innych papierów kościoła

	Sztuk
1. Erekcja Kościoła parafialnego w Chlewiskach w roku 1777, druga 11 lipca w aktach konsystorskich krakowskich odnowiona	2
2. Kopia konsygnacji na zabór dokumentów kościołowi chlewiskiemu pod tytułem summarum z rządu cesarsko-austriackiego pod datą 22 stycznia 1803 dana	1
3. Kopia konsygnacji pod tytułem <i>Iurium et Servitutum</i> ⁴⁵	1
4. Kopia konsygnacji pod tytułem <i>Realitatum</i> ⁴⁶	1
5. Kopia konsygnacji pod tytułem <i>Summarum pro Vicaria</i> ⁴⁷	1
6. Kopia konsygnacji pod tytułem <i>Realitatum pro Hospitalis</i> ⁴⁸	1
7. Kopia konsygnacji pod tytułem <i>Summarum pro Hospitalis</i> ⁴⁹	
8. Wykaz funduszów szpitalnych przy Kościele w Chlewiskach z dnia 25 czerwca 1825 r.	1
9. Operat zamian dziesięcin wyliczonych na inny rodzaj opłat w 1819 r. na gruncie sporządzony	1
10. Taksa Towarzystwa Ogniewego Kościoła i zabudowań plebańskich z roku 1818	
11. Inwentarz kościoła oraz sprzętów kościelnych z dnia 17 stycznia 1813 r. w Chlewiskach przez podprefekta powiatu szydlowieckiego oraz podsędka tegoż powiatu i administratora plebanii chlewiskiej księdza Czarkowskiego proboszcza Mogielnickiego	1
12. Księga metryk natorum i copulatorum od roku 1735	1
13. Księga metryk natorum i copulatorum i mortuorum od roku 1765–1797	1
14. Księga metryk natorum 1797–1812	1
15. Księga metryk mortuorum 1797–1819	1

⁴⁵ W rękopisie jest błąd zamiast *iurium* powinno być *iurum* (gen. plur.) – „prawom i obowiązkom”.

⁴⁶ Z łac. realności, nieruchomości.

⁴⁷ Inwentarz dla wikariuszy.

⁴⁸ Z łac. nieruchomości dla szpitala.

⁴⁹ Z łac. inwentarz dla szpitala.

	Sztuk
16. Księga metryk natorum 1823–1826	1
17. Księga metryk copulatorum 1797	1
18. Księga metryk natorum 1818–1822	1
19. Księga urzędu stanu cywilnego parafii chlewiska 1810–1825	15
20. Księgi Aktów cywilno-religijnych urodzenia od roku 1826–1864	5
21. Księgi Aktów cywilno-religijnych małżeństw 1826–1864	3
22. Księgi Aktów cywilno-religijnych śmierci 1826–1864	4
23. Instrukcja pisania aktów cywilnych	1
24. Instrukcja postępowania w sprawach posesoryjnych N 39355-32255	2
25. Kopia urzędowa spisu funduszów kościoła z 16 maja 1818 r. sporządzona	1
26. Ekstrakt z akt grodzkich radomskich na zapis złotych 3000 na dobra Cychrówka vide Pawłowska Wola	1
27. Ekstrakt z akt grodzkich radomskich przez Filipa Strzembosz dziedzica dóbr Dunajowic	1
28. Rachunek z dochodów plebańskich z roku 1819 po rezygnacji księdza Charazińskiego byłego proboszcza w Chlewiskach	1
29. Kopia konsygnacji <i>Realitatum Vicarior Eclaesiae parachialis in Chlewiska</i> ⁵⁰	1
30. Urządzenia dotyczące się budowy kościołów i reperacji tychże	1
31. Inwentarz stanu kościoła i plebanii w Chlewiskach w dniu 1 maja 1832 roku spisany	1
32. Pieczęć kościelna parafii Chlewiska, z wyobrażeniem Św. Stanisława Biskupa Męczennika	1

⁵⁰ Z łac. nieruchomości wikariuszy kościoła parafialnego w Chlewiskach.

IV

Opisanie inwentarza temporalistów

1. Plebania

Zamieszkała przez miejscowego proboszcza jest zaraz przy cmentarzu kościelnym, z drewna pod gontami – wchodząc do plebanii po lewej stronie są dwa pokoje i dwie garderoby, z sześciu oknami, piecem i dwoma kominkami, na drugiej stronie kuchnia z piecem i kominem, spiżarnia z jednym oknem, drzwi wszystkie dobrym opatrzone zamknięciem, dach gontowy (zły) Budowla tak jako niezdatna do dalszego użycia, kwalifikuje się do rozebrania.

Szacunek jest jej 30 rubli

2. Dom gospodarski

Na boku plebanii znajduje się z drzewa kostkowego, gontem kryty po obu stronach, po jednej izbie i jednej spiżarni z dwoma piecami i kominami – potrzebuje reperacji.

Szacunek budowli 30 rubli

3. Chlewiki

Za powyższym domem, z drzewa pod słomą o pięciu przegrodach, niezdatne do użytku.

Szacunek 10 rubli

4. Stodoła

Dwie stodoły z drzewa pod słomą, każda o dwóch zapolach i klepisku, wrota okute, w stanie średnim.

Szacunek 150 rubli

5. Spichrz

Z drewna pod gontem, z wystawą przegrodami i schodami, drzwi z okuciem w stanie średnim. Szacunek 50 rubli

6. Stajnia

Stajnia z oborą i wołownią, z drzewa pod słomą i gontem w stanie dobrym, nowo wzniesiona.

Szacunek według wykazu dyrekcji ubezpieczeń 200 rubli

7. Stajnia II

Z drzewa pod słomą nowo wybudowana, szacunek w wykazach dykcji ubezpieczeń

Szacunek 90 rubli

8. Dom wikariuszy

Drewniany pod gontem, komin murowany, z prawej strony dwie stancje dla księdza o trzech oknach z sufitem i podłogami, po lewej stronie izba dla czeladzi z komórką (do rozebrania i przestawienia kwalifikuje się)

Szacunek 20 rubli

9. Stodółka z oborą

Obok tego domu z drzewa pod słomą wybudowane, nie do użytku.

Szacunek 10 rubli

10. Drugi dom wikariusza

Murowany z kamienia pod gontem, na wzgórku od zachodu przeciw kościoła – wchodząc do sieni po lewej ręce są dwie stancje, a po prawej jedna z komórką, okien w mieszkaniu pięć, kominy i piece murowane – na teraz w izbie po lewej szkółka parafialna, po prawej mieszka nauczyciel – w stanie średnim.

Szacunek budowli 60 rubli

11. Obórka

O dwóch przegrodach, w tyle tego domu przystawiona, z drzewa pod gontem – potrzebuje reperacji

Szacunek budowli 10 rubli

12. Szpital

Z drzewa z dachem zawalonym, o dwóch izbach i jednej komorze, z kominem murowanym, okien pięć, wchodząc do sieni po lewej stronie mieszkanie organisty o jednej izbie z komorą, a po prawej ręce izba dla dziada kościelnego. Dom ten jako walący się i prawie bez dachu, niezdatny jest do żadnego użytku – kwalifikuje się do rozbiórki – szacowana wartość 10 rubli.

V

Inwentarz Fundus Instructus⁵³

1. Rekwizyt do gaszenia ognia

Nie ma żadnych.

2. Rekwizyty ekonomiczne

Nie ma żadnych.

3. Zasiew gruntowy

Ponieważ na gruncie plebanii Chlewisk żadne rejestry ekonomiczne, z których by taki wysiew zboża, jako też zbiór tegoż mógł być wyjaśnionym nie znajdują się, zasiew przez to gruntowy w tabeli instrukcji zaprzysiężonej wyciągnięty jak następuje:

Gatunek zboża	Inwentarski wysiew zboża		Szacunek				uwagi
			Jednego korca		Całego zasiewu		
	Kor.	g.	Rub.	Kop.	Rub.	Kop.	
Żyto ozime	9		1	50	13	50	
Pszenica	2		2	20	4	50	
Jęczmień	2	16	1	5	2	57	
Owies	7			67,5	4	72,5	
Tatarka		16	1	11		55,5	
Razem					25	85,5	

VI

1. Dochód z temporalistów

Robocizny pańszczyźnianej lub jakichkolwiek dochodów w naturze ani też czynszów w gotowiznie nie ma żadnych.

2. Opisanie gruntów, ogrodów i łąk do plebanii Chlewiskiej należących

Grunty do plebanii należące, według rozmiaru geometrycznego i mapy, zajmują ornego gruntu z ogrodami i łąkami mórg osiemdziesiąt dzie-

⁵³ Z łąc. grunt z przynależnym do niego urządzeniem.

więć, z tych ogrody mające pod wysiew móg sześć, pola na obsiew móg siedemdziesiąt cztery, łąki móg dziewięć, w miejscach:

- a. Ogród za plebanią i wikariami
- b. Dział pola ciągnący się od drogi ku Szydłowcu⁵⁴
- c. Dwa działki pola między gruntami dworskimi
- d. Dział pola przy niwie dworskiej pawłowskiej
- e. Pluski pola w Nowinach tychże, bliżej Chlewisk i jeszcze pluski nad dawnym stawem plebańskim i ostatnim dworskim położone
- f. Łąki wedle pastwiska dworskiego i w lesie ku Hucie, Budzenie, w Skrzeczku małym i Skrzeczku większym zwane.

3. Sady i ogrody

Przy plebanii ze strony wschodniej sad. a na wschód słońca ogród, takowe na potrzebę spiżarni plebańskiej, żadnego dochodu nie czyni.

4. Stawy

Stawów, ani sadzawek zawodnionych nie ma, jedynie z grobli znajdujących się na gruncie plebańskim wnosić można, że dawniej były stawy.

5. Pastwiska

Żadnych oddzielnych pastwisk plebania nie posiada, ma tylko wolne pleban na gruntach dworskich i lasach chlewiskich pastwiska, z nowej erekcji odnowionej dnia 11 lipca 1777 w aktach konsystorskich krakowskich.

6. Lasy i zarośla

Plebania nie posiada własnych lasów, ale tylko z mocy wymienionej wyżej erekcji, ma wolny wyręb lasów dworskich chlewiskich, tak na opał jakoż na potrzebę budowli plebańskich.

7. Propinacja

Plebania w Chlewiskach żadnej propinacji nie posiada.

8. Zbiór zboża

W braku rejestrów, zbiór wszystkiego zboża w stosunku do zamieszczonego powyżej wysiewu proporcjonalnie rozciągnięty.

⁵⁴ Tak w oryginale.

Gatunek zboża	Wysiew inwentarski		P L O		Otrzymany zbiór		Po otrawieniu wysiewu		Pozostaje na intratę		Cena korca			Dochód			
	Kor.	Gr.	N	Gr.	Kor.	Gr.	Kor.	Gr.	Kor.	Gr.	R	K	R	W szczególne		W ogóle	
														R	K	R	K
Żyto	9		3		9		18		1		1	50	27				
Jęczmień	2	16	3		2	16	4	16	1	5			4	72,5	51	28,5	
Pszenica	2		3		2		4		2	25			9				
Owies	7		3		7		14			76,5			9	45			
Tatanka		14	3			16	1	1	1	11			1	11			
9. Dochód z łąk																	
Łąki do plebanii należące składają się z 2 gatunków, z których																	
2 morgi gatunku drugiego po rubli 1,50																	
mórg 7 gatunku czwartego po 45 kopiejek																	
10. Kapitały pewne na utrzymanie plebanii																	
Od sumy kapitalnej rubli 150 na dobrach Jarzędzie ⁵³ i Sadek ⁵⁴ lokowanej 5%																	
Od sumy kapitalnej rubli 150 na dobrach na Wygnanowie ⁵⁵ zapisane 4% z banku																	
Od sumy kapitalnej rubli 74 na dobrach w Ostałowie ⁵⁶ zapisane 4% z banku																	
3																	
7																	
50																	
6																	
122																	
10																	
3																	
6																	
15																	
57																	
43,5																	

⁵³ Jarzędzie, wieś powstała na gruncie wsi Szydłówek i Sadek, parafia Gąsawy.

⁵⁴ Sadek, wieś w gminie i parafii Szydłowice, w 1827 roku stanowiła majorat rządowy we władaniu barona Mengdena.

⁵⁵ Wygnanów, wieś i folwark w gminie Przytyk, parafii Wrzos.

⁵⁶ Ostaówek, wieś w gminie Orońsko, parafii Wysoka.

II. <u>Na utrzymanie wikarych</u>				
Od sumy kapitalnej rubli 1800 na dobrach Chlewiska zapisane 4% z banku		72		
Od sumy kapitalnej rubli 90 na jednym poddanym z Woli Pawłowskiej ⁵⁷ zapewnionej 4% w banku		3	60	10
Oprócz procentów od sum dopiero wyszczególnionych, pobiera pleban pensji rocznej na utrzymanie wikariuszów na dobrach Chlewiska zapewnionej		30		
12. <u>Na szpital</u>				
Od sumy kapitalnej rubli 60 na poddanych Woli Pawłowskiej zapisanej, na utrzymanie ubogich przeznaczonych, przeznaczone 4% z banku		2	40	2
13. <u>Kapitały niepewne</u>				
a. <u>Na legatatach</u>				
Plebania posiadała sumę rubli 450 w części Woli Pawłowskiej zapisaną, lecz ta za rząd austriackiego przeniesiono do kasy fiskalnej austriackiej przez dziedzica Woli Pawłowskiej złożona została, że po zmianie rządu austriackiego od kościoła opadła i od tej epoki procent od niej nie pobierany, przeto do rubryki przychodów zapisać jej nie można.				
b. <u>Dziesięćiny</u>				
Podług erekcji i dawnych opisów kościoła chlewiskiego i posiadanych na gruncie dokumentów co do zmiany dziesięćin, jest przekonanie, że kościół chlewiski pobierał aż do roku 1863 następujące dziesięćiny:				
Folwark Chlewiska – żyta kor.13 gr. 22,5				
Folwark Smagów – żyta kor.10 gr. 21				
Folwark Pawłów – żyta kor. 21 gr. 10				

⁵⁷ Wola Pawłowska, wieś w gminie i parafii Chlewiska, część dóbr Chlewiska dziedziczonych przez Sołtyków.

Wies Chlewiska – żyta kor.15 gr. 12
Wies Wola – żyta kor. 4 gr. 6
Wies Zaława⁵⁸ – żyta kor. 7 gr. 23
Wies Smagów⁵⁹ – żyta kor.10 gr. 15
Wies Cychrówka⁶⁰ – żyta kor. 9 gr. 24
Wies Pawłów⁶¹ – żyta kor.12 gr. 25
Wies Kosiorów⁶² – żyta kor. 4 gr. 20
RAZEM: żyta kor. 110 gr. 18,5
Wies Stefanków⁶³ – gotówką rubli 1,80
Wies Nadolna⁶⁴ – gotówką rubli 1,80
Wies Kochanów⁶⁵ – gotówką rubli 1,80
Wies Rusinów⁶⁶ – gotówką rubli 1,89
Wies Skłoby⁶⁷ – gotówką rubli 6

⁵⁸ Zaława – wieś w gminie i parafii Chlewiska, wchodziła w skład klucza chlewiskiego.
⁵⁹ Smagów – wieś i folwark w gminie i parafii Chlewiska, wchodził w skład klucza chlewiskiego dziedzicznego przez Sołtyków.
⁶⁰ Cychrówka – wieś w gminie i parafii Chlewiska, część dóbr klucza chlewiskiego (obecnie: Cukrówka).
⁶¹ Pawłów – wieś w gminie Chlewiska, parafii Wysoka, znajdowała się tam walcownia żelaza, fabryka narzędzi rolniczych.
⁶² Kosiorów – część dóbr Chlewiska, obfita w złoża żelaza.
⁶³ Stefanków – część dóbr klucza chlewiskiego, obfitował w rudę żelaza, znajdowała się tam kuźnica.
⁶⁴ Nadolna – część dóbr klucza chlewiskiego, należącego do Sołtyków.
⁶⁵ Kochanów – dobra należące do Chlewisk, znajdowała się tam kuźnia i kopalnia rudy żelaznej.
⁶⁶ Rusinów – część dóbr klucza chlewiskiego należącego do Sołtyków.
⁶⁷ Skłoby – wieś w gminie i parafii Chlewiska, część dóbr Chlewiska, dziedziczonych przez Sołtyków.

- Wies Ninków⁶⁸ – gotówką rubli 6
 Wies Wielkawies (Nieklan)⁶⁹ – gotówką rubli 3,60
 Folwark i wies Dąbrowa (z części szlacheckiej) – gotówką rubli 4,50
 Wies Skarzynsko Książęce⁷⁰ – gotówką rubli 23,86 ½
 Wies Pogorzale⁷¹ – gotówką rubli 7,25 ½
 Wies Ciechostowice⁷² – gotówką rubli 3,16
 Wies Majdów⁷³ – gotówką rubli 5,7
 Wies Huta⁷⁴ – gotówką rubli 5,7
 Folwark i wies Rzuców – gotówką rubli 15
 Folwark i wies Broniów – gotówką rubli 7,50
Razem: rubli 91,24 ½

Lecz władze w roku bieżącym ogłosiły mieszkańcom, że obowiązek oddawania dziesięcin, nie będzie nadal wymagany, tylko pozostawionym zostaje z własnej woli kontrybutów⁷⁵, z tego powodu dziesięcinę powyższą zapadłą uważać za upadłą uważać należy i dochód z niej nie zamieszcza się na intratę.

Suma przychodów: 181 rub. 93,5 kop.

⁶⁸ Ninków – wies w gminie i parafii Borkowice, znajdował się tam wielki piec do wytapiania surówki, w którym zatrudniano 75 osób.
⁶⁹ Wielka Wies – wies w gminie i parafii Nieklan, powstała zapewne w XVIII wieku.

⁷⁰ Skarzynsko Książęce – wies włościańska i folwark w gminie Szydłowiec, parafii Skarzynsko Kościelne.

⁷¹ Pogorzale – wies w gminie Blizyn, parafii Skarzynsko Kościelne.

⁷² Ciechostowice – wies w parafii Szydłowiec.

⁷³ Majdów – wies w gminie i parafii Szydłowiec, w 1827 roku była we wsi osada rządowego podleśnego i karczma skarbowa.

⁷⁴ Huta – wies włościańska w gminie i parafii Chlewińska.

⁷⁵ Kontrybutor – osoba lub podmiot płacący kontrybucję, czyli daninę pieniężną.

VII

1. Wydatki kościelne

	Ruble	Kopiejki
Wino, bielizna kościelna, aparaty i światło	22	50
Organista i inne stanowiska kościelne	32	50
Jeden wikariusz	120	
Szpital przeznaczone legatem	2	40
Razem	177	40

2. Cieżary publiczne

Ofiara zwyczajna	20	62,5
Ofiara podwyższona	20	62,5
Subsydium Charitativum ⁷⁶	4	80
Liwerunek ⁷⁷ dawny	5	40,5
Liwerunek podwyższony	5	40,5
Podymne i szarwar ⁷⁸	12	40

⁷⁶ W dawnej Polsce dobrowolny podatek na rzecz skarbu państwa płacony przez duchowieństwo, zwany „zasitkiem miłosiernym”.

⁷⁷ Liwerunek – podatek w naturze na utrzymanie wojska.

⁷⁸ Szarwar – obowiązek roboty pańszczyźnianej przy drogach i mostach, później zmieniony w opłaty na ich utrzymanie.

Dziennik gubernialny	1	80
Dziennik praw		45
Kontrybucja od ofiary	9	80
Razem	81	31
Wydatki gospodarskie		
Od sumy rubli srebrem 57 kopiejek 43,5 z wykazanej na dochód gospodarstwa rolnego strąca się procent 16 na nieprzewidziane wydatki na gospodarstwie	9	19
Suma ogólnego wydatku	267	90
Porównanie		
Dochody czyniono	181	93,5
Wydatki wynoszą	267	90
Zatem na pokrycie wydatków brakuje w przychodzie, funduszu	85	96,5

Głównym powodem tak wysokiego deficytu funduszków, stanowiących uposażenie proboszcza, wikariusza i niższej służby kościelnej w parafii chlewiskiej, stanowi ubytek dochodów z dziesięcin tak z sypnej jako i pieniężnej, z której dochód jak wyżej powiedziano za wątpliwy i niepodobny do odzyskania uważać należy.

Po dopełnieniu w powyższy sposób opisanego inwentarza stanu kościoła parafialnego w Chlewiskach oraz funduszków i wydatków takowy kościół z wszystkimi należącymi do niego sprzętami i aparatami oraz dokumentami i papierami kościoła dotyczącymi jak również plebanią wszystkimi jej zabudowaniami i gruntami, niniejszym inwentarzem objętymi i co do ich stanu opisanymi, W. Ks. Michałowi Tarchalskiemu terażniejszemu proboszczowi chlewiskiemu rozporządzeniem na początku cytowanym ustanowionym oddanym zostaje.

Przed ostatecznym zamknięciem niniejszego protokołu delegacja dopełniła porównania obecnego stanu aparatów i sprzętów kościelnych z dawnym inwentarzem kościoła z roku 1832, wskutek czego przekonała się, że żaden brak ciężić mogący masę śp. Księdza Józefa Frydrycha, ostatniego beneficjenta nie okazał się. Jednakże delegacja nie może pominąć zamieszczenia swej uwagi, że doprowadzenie aparatów i sprzętów kościelnych do stanu, aby zdadne mogły być do użycia, potrzebuje znacznego i śpiesznego nakładu, a to jedynie z przyczyny że aparaty kościelne przez czas i użycie zdezelowane zostały, same zaś budowle potrzebują rychłej reperacji.

Na tym niniejszy protokolarny opis zakończony i przez członków delegacji nowo instalowanego proboszcza oraz członków dozoru kościelnego podpisany został.

Działo się jak wyżej.

Delegowany ze strony władzy administracyjnej – naczelnik powiatu opoczyńskiego Antoniowski

Delegowany z urzędu jako dziekan dekanatu szydłowieckiego Ks. Barabasz

Członkowie dozoru kościelnego Andrzej K⁵³, Henryk Rydłowski

Proboszcz Parafii Chlewiskiej

Ks. M. Tarchalski

⁵³ Podpis nieczytelny.

Dziekan Dekanatu Szydłowieckiego

Po zamknięciu niniejszego inwentarza fundi instructi kościoła parafialnego Chlewisk, z braku miejsca pod kapitałami, na zasadzie poważnienia Przeświętego Konsystorza Generalnego Diecezji Sandomierskiej z dnia 9 września roku bieżącego numer 1174 opartego na reskrypcie Rządu Gubernialnego Radomskiego z dnia 18/30 lipca tego roku numer 43.065 i rozporządzenia Komisji Rządowej Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 26 czerwca/8 lipca bieżącego roku numer 3335/3117 dopisuje tu jako przybytek stanowić mający fundusz na reperację tegoż kościoła powstały z procentujących od dnia 1 stycznia 1863 roku dowodów Komisji centralnej likwidacyjnej nabytych przez bank Polski po kursie 44% wynoszący w wartości nominalnej razem kopiejek 70,5, w wartości zaś szczegółowej kop. 31. Co wraz z dozorem kościelnym podpisuje.

Ks. Barabasz

The inventory of the parish church in Chlewiska 1865–1866

Source material left behind by the Government District of Radom, most of which has been stored in the National Archives in Radom up to the present times, is, as often as not, the irreplaceable source of information on the history of the region and the relationship between its offices in the Kingdom of Poland. Analyzing particular documents, one can find exceptionally valuable* ones, like *the documents on the church funds in Chlewiska* from the years 1865 – 1866. Among numerous documents concerning the process of the auction and the division of the inheritance left by the Chlewiska parish-priest, Józef Frydrych, the file contains the inventory of the parish church in Chlewiska including the description of the whole estate conducted in October 1864. The manuscript is in the form of a report on the overall condition of the church building and its salary for the newly nominated parish-priest, Michał Tarchalski.

The research value of the inventory is unquestionable due to the variety of the information contained in the documents which may be of considerable significance for both the historians and those who are interested in the region. What is more, the inventory can be some sort of contribution for the monograph of Chlewiska as the parish church is situated there.

Key words: Chlewiska, parish, inventory of the parish church, XIX century.